

8. The American dream

Det vi lytter til her er et historisk øjeblik, som måske har forandret verden mere end vi forstår. Det er øjeblikket at Steve Jobs fortæller om en iPhone for første gang. Steve Jobs er her på toppen af sin karriere. Han har taget rejsen fra adoptivbarn til manden, der erobrede verden. Peter Henningsen det er vel indbegrebet af den amerikanske drøm?

Ja, det kan man roligt sige. Den amerikanske drøm er, at alle kan gøre det umulige. Om det så er en iPhone eller som Kennedy sagde i 60'erne, at vi kan tage til Månen. Det er umuligt, men vi gør det.

Det her er Made in America. Når USA forandrer Danmark i dag om den amerikanske drøm om, hvordan den har forandret Danmark og verden.

USA er verdens mest magtfulde land. På tværs af Atlanten, kan det der sker i USA, forandre Danmark taget så. I Made in America, når USA forandrer Danmark, tager vi ti afgørende øjeblikke i USA's historie og går tæt på, hvordan begivenhederne forandrede Danmark og verden omkring os.

De to faste medvirkende i programmet, Anders Agner, der er chefredaktør på Kongressen.com, og Peter Henningsen, der er historiker og museumschef på Frilandsmuseet. Din vært er Lasse Charli Pedersen.

Det her med den amerikanske drøm på dette tidspunkt da den opstår, hvordan er det? Hvordan forholder det sig med den?

Det man kan sige er at den er oprindelige. Der er jo mange amerikanske drømme men den oprindelige amerikanske drøm. Det er jo, at ethvert individ skal have muligheden for at arbejde på sin egen lykke uhindret af staten. Altså staten skal ikke lægge hindringer i vejen med juridiske restriktioner eller meget, meget høje skatter, som kan være hindring for den frie udfoldelse. Altså enhver er født lige, og hvis man blot arbejder hårdt, steady stille og roligt, lever fromt og dydigt det er også en religiøs arbejdsetik. Jamen, så skal man kunne arbejde sig frem i verden. Det er den klassiske oprindelige amerikanske drøm.

Anders Agner, rent politisk. Hvordan har dette her med den amerikanske drøm så præget USA?

Overordnet set er den amerikanske drøm nok en af de mest centrale grunde til, at der ikke i høj grad har været en politisk opstandelse i USA, fordi det ligger ligesom en eller anden form for dæmper på folk der eventuelt tænker - Det kan ikke være rigtigt, det her, eller hvad der foregår. Eller hvorfor er det ikke, at jeg er lige så rig som ham, der har et kæmpe Palæ henne om hjørnet? Det er mere det der med at. Det kunne jo være, at det blev mig en dag, det kunne være. Jeg også blevet rig. Det kunne være, at jeg en dag også ramte den store gevinst. At lige præcis min ide om at trække ind i en garage og opfinde det, der bliver til iphonen lige som Steve Jobs med apple grundlæggelsen i sin tid gjorde. Det kunne være, at noget tilsvarende kunne ske for mig. Eller også kunne det i hvert fald ske for mine børn. Det skal vi hele tiden huske på omkring den amerikanske drøm om, hvordan amerikanerne ser på denne her idé og fænomenet den amerikanske drøm. Det er ikke nødvendigvis givet Det er dem selv, der skal leve den. Men hvis de nu virkelig knokler alt, hvad de har, ofrer sig, arbejder fra morgen til aften til de nærmest segner om af træthed. Med den idé, der hedder, at hvis de kan stikke nok dollars i madrassen, til de så en dag har råd til at sende deres børn på videregående uddannelse på universitetet, betale for de får en ordenlig uddannelse og dermed kan stige i sociale grader i det amerikanske samfund. Jamen, så er det også en måde for dem at forstå udlevelsen af den amerikanske drøm, selvom det så sker med den næste generation. Så derfor er det jo kolossalt afgørende. Så kan man sige at den anden del om hvordan den amerikanske drøm betyder noget i forhold til det politiske.

Det er interessant, fordi hver eneste gang der er især et præsidentvalg, men også valg på højere niveau. Om det så er guvernører, eller senat eller hvad det nu er men hvis vi nu holder fast i præsident delen, den, der i virkeligheden vinder præsidentvalgene Oftest det er den, der lykkedes med at fremstille sig selv og sin egen historie som værende den udgave af den amerikanske drøm, som den skal se ud ved Det valg og det har set ud på mange forskellige måder på, afhængig af, hvor vi er henne i historien. Altså historien om, at fx Clinton, som vandt valget i 92 og blev genvalgt i 96, han elskede at fortælle historien, om han kom fra fattige kår nede i Arkansas nede i Sydstatene. Han var hans, hans mor var gift med hans far, men faren døde inden at han blev født og omkom i en bilulykke, voksede derfor op med moderen og de

forskellige stedfædre, som han så havde undervejs. De havde ikke nogen penge, men fordi han var et klogt hoved, og fordi den amerikanske drøm gav ham muligheden for via diverse legater osv. At komme på de gode universiteter, kom op igennem samfundet, kunne han ende med at blive amerikansk præsident, altså en selfmade mand, som virkelig via sin flid og sit intellekt og sin dygtighed havde arbejdet sig op fra at være på det aller lavest sociale niveau og helt op til toppen til det ypperste embede. Det er klart, det er noget, amerikanerne labber det i sig. Og sidder og tænker fantastisk, de lader sig inspirere af det. Og det er derfor, man plejer at sige... Den, der bedst kan fremstille sig selv som værende personificeringen af den amerikanske drøm, som man gerne vil have det til at se ud i den valgkamps kontekst. Det er den person der vinder.

Ja, og man har vel en Kennedy og en George W. Bush, som egentlig lidt modsætninger til det som er, kan man sige børn af semi gamle penge, men hvor der så er nogle andre ting, de har kæmpet med?

Ja, og hvor det så måske alligevel er nåmen den amerikanske drøm med for eksempel tilfældet John F. Kennedy. Jamen så er det at være den unge, den smukke, den visionære, den velstående, som kan sætte barren højt, og som kan få os alle sammen i USA til at føle os bedre. Og det er det han er, det er det han kommer til at personificere selvfølgelig også suppleret af, at hans hustru Jackie. Som vi også taler om i programmet om Kennedyerne. Men det er klart, det var en måde at være den amerikanske drøm. Den har ændret karakter afhængig af, hvor man er henne i tiden, og hvad det er, der har været forud, og hvad der kommer bagefter, fordi du kan se i tilfældet af Obama i 2008. Så bliver den amerikanske drøm pludselig også det her med, at en sort mand kan gå hele vejen og faktisk ende med at vinde det højeste embede. Det er aldrig sket før, og pludselig så var der mange, der så, at pludselig kunne den amerikanske drøm se sådan ud.

Altså når vi, når vi taler om Kennedy, så synes jeg også lige, vi skulle nævne, at den amerikanske drøm. Det kan også ligge i, at det er muligt selv muligt for efterkommere af Katolske irske landarbejderne at blive præsidenter. Det var jo faktisk ret uhørt på det her tidspunkt – meget – det var også en fortælling om fra rags to riches. Med det mener du i virkeligheden, at hverken religiøse eller sociale klasser stiller nogen hindringer i vejen?

Der er ingen hindringer i den amerikanske drøm.

Godt. Vi skal tale meget mere om den amerikanske drøm, og hvordan den kan se ud på flere måder, og vi skal også tale om, hvordan den har forandret resten af verden. Først tager vi en tur tilbage i tiden for at se på, hvordan den amerikanske drøm opstår.

Den amerikanske drøm. Selvopfattelsen i USA er, at det er landet, hvor man som individ kan leve op til sit fulde potentiale, uanset hvilken baggrund man har.

selvopfattelsen går langt tilbage. Et eksempel er den såkaldte Homestead Act, som var den lov, der i 1862 sørgede for, at indvandrere kunne få jord gratis på prærien og bygge sig op som landmænd derfra.

Guldfieberen i 1849 er også et eksempel på den amerikanske drøm, hvor guldgravere tog alt, de ejede med sig i jagten på det ædle metal. Et mere nyligt eksempel er Microsoft grundlægger Bill Gates, der startede i det små og blev multimilliardær på sit firma. Og adoptivbarnet Steve Jobs, der blev ansigtet på Apples kæmpesucces.

Man kan stille det skarpt op. Den amerikanske drøm er liberalismen. Den europæiske er socialdemokratisme, hvad der virker bedst, er en evig diskussion, men det amerikanske brand land of the free står mejslet ind i historiebøgerne i tid og evighed.

Du nævnte før, at den amerikanske drøm godt kunne se ud på flere måder, der var flere udgaver af, den udgave, du talte om lidt før det var den gamle oprindelige udgave, der kommer ud af uafhængighedserklæring. Men der kommer så også nogle nyere udgaver af den amerikanske drøm.

Ja, man kan godt sige der er flere amerikanske drømme hvor den første er den puritanistiske drøm om, at alle kan arbejde sig frem, hvis de lever et fromt og dydigt liv. Hårdtarbejdende og så videre. Så kommer der også forestillingen om, at man kan blive rig på et øjeblik. Det opstår især ved den store california gold rush i slutningen af 1840'erne, hvor man finder guld i Californien. Pludselig opdager folk. Hey. Jeg kan også være heldig. Jeg kan tage til Californien, finde guld og blive stinkende rig. Det er jo med til også at få folk til at drage mod vest, som er starten på hele den exodus, der er mod vest i midten af 1800 tallet, og det skaber så i øvrigt en tredje amerikansk drøm, nemlig

det man kan kalde The Frontier Theory. Det er den amerikanske historiker Froyd Jackson Turner, som i starten af 1890'erne kommer med den nu fuldstændig alment anerkendte tese om, at det, der har præget moderne amerikansk mentalitet, det er sådan en slags frontier mentalitet, dem som er mod vest. De er helt ude, hvor der virkelig ikke er noget kontrol. De er deres egen lykkes smed. De arbejder sig frem, og de har hele tiden en forestilling om, at lykkens land ligger lidt længere mod vest, så man bliver hele tiden trukket mod vest. Der er godt her, men der er sikkert endnu bedre mod vest. Hele tiden stræben efter det, vi i Europa vil sige at naboens græs er grønnere.

Jo og du mener med, at man kan sige, det har præget hele amerikansk kultur, at man hele tiden drømmer om at komme videre.

Ja, man kommer hele tiden videre, men også en særlig iværksætter mentalitet, hvor man er meget fjendtlige mod statslig indblanding, statslig administration, beskatning altså man er for minimalstaten. Man er i virkeligheden for, at staten blander sig fuldstændig uden om og lader den enkelte klare sig selv. Og sjovt nok, så ser vi noget lignende herhjemme ved opdyrkningen af den jyske hede i midten af 1800 tallet, som har nogle paralleller til opdyrkningen af prærien og også skaber en særlig vestjysk midtjysk mentalitet, som vi jo faktisk kan spore den dag i dag. Også hvor man især vil jeg vove at påstå i Vestjylland, Midtjylland helst ikke at have for meget statslig indblanding og helst skal klare sig selv og helst ikke betale så meget skat, at staten skal blande sig uden, der er simpelthen nogle ret morsomme paralleler her.

Anders Agner de her politiske linjer Peter, han taler om her. Det her med, at man i USA ikke vil have, at staten kommer og blander sig i noget som helst. De skal bare back off. Det er vel en ekstrem stærk del amerikansk kultur.

Det især når man snakker meget med amerikanerne og fortæller dem omkring det samfund, som vi kender fra Danmark. Så noget af det synes de lyder meget dejligt, men når man så fortæller jamen hver eneste gang jeg har tjent en krone, så betaler jeg 50 øre af dem til skattefar, så glør de jo bare som om du er faldet ned fra himlen og tænker Hvordan kan du holde det ud? Eller det her slagsmål, der er omkring sundhedspolitik. For eksempel hvor vi jo herhjemme fra tænker at det er jo Meget rart Hvis vi falder og brækker benet, at vi ikke behøver at tænke på, hvor stor en regning vi får, når vi bliver lappet sammen. Men det er dækket ind gennem vores, vores velfærd, gennem vores skat, og uanset om vi er rige eller fattige, så er vi sikre på, at vi får en en ordenlig

sundhedsbehandling gennem vores sundhedsvæsen. Det er jo det modsatte i USA, der er striden jo omkring det, der bliver kaldt Obamacare. Den store sundhedsreform, det er jo det der med skal staten overhovedet blande sig eller er det nærmest at trække ind på folks private territorium, det det med at sige. Hey, vi ville gerne prøve at give dig en eller anden form for sundheds behandlingsgaranti. Sådan så vi er sikre på at du ikke går for lud og koldt vand, hvis du ikke nødvendigvis hører til den rige del af samfundet, men at der faktisk er nogen, der hjælper dig, med mindre at du stritter meget, meget heftigt imod, så synes vi faktisk at det var en ret god idé. Eller i forhold til uddannelsespolitik.

Altså det her med, at vi også i Danmark ved. Jamen selvfølgelig spiller sociale klasser selvfølgelig også noget i forhold til uddannelse, og hvilke skoler du kan gå på osv. Om du går på privatskole eller om du går i folkeskole osv. Men det er klart, det er helt anderledes. I USA der er det et uddannelsessystem drevet udelukkende af brugerbetaling, og der afgør det simpelthen på lange stræk. Hvor mange penge har dine forældre råd til at kaste efter din uddannelse? Det afgørende for, hvor gode skoler, både gymnasier og især på universitetet at du mulighed, selvfølgelig er der noget omkring dit karaktersnit. Hvis ikke dine forældre har råd, hvis ikke du på en eller anden facon kun få stipendier. Så kommer du ikke ind. Og det er jo altså en fundamental forskel, og det er der hvor at man kan sige et af de store skel i forståelsen af forskellene mellem USA og Danmark ligger, fordi vi er jo ikke vant til at tænke nødvendigvis på måden, som USA eller som mange amerikanere gør, altså Reagan han sagde tilbage i 80'erne. At staten er ikke løsningen, det er problemer, og det er jo ikke sådan som vi er vant til at tænke på på det offentlige i Danmark, altså der en masse af de ting, som vi er vant til at lade det offentlige tage sig af herhjemme både omkring omsorg og uddannelse og så videre, som overhovedet ikke på samme facon bliver lagt i det offentliges hænder i USA. Så der er virkelig nogen fundamentale forskelle, hvad det angår.

Vi skal høre fra Niels Bjerre-Poulsen, han er lektor ved Center for Amerikanske Studier ved Syddansk Universitet. Jeg spurgte ham om den her store fremgang, USA får, Denne her American dream er den et opgør med kulturen i resten af Vesten.

Amerikansk Nationalidentitet først identitet som de tretten kolonier der oprindeligt var og senere som USA som nationalstat, en stor del af identiteten kommer fra en forestillingen om USA som ikke Europa, altså Europa som noget man har lagt bag sig, så du har først

en slags religiøs udgave med puritanerne da de ankommer til Plymouth Bay massachusets, den får en politisk dimension med den amerikanske revolution, og forestillingen om USA som frihedens værksted, et eksempel for resten af verden.

Ja fordi Peter vi kommer vel et helt andet sted fra i Europa. Men hvad er det med den amerikanske drøm? Hvad var det et opgør med? Kan man sige i europæiske dansk kontekst.

Men traditionelt har det europæiske samfund jo været meget, meget låst. Helt tilbage fra middelalderen var folk født i disse fire stænder, og man var aristokrat eller man var i præsteskabet, borgerskabet eller bondestanden, og der skulle man ifølge den lutherske etik blive til man døde fordi Det var meningen med ens tilværelse, at Gud havde ladet en føde der. Vi havde formelt set et system, der hindrede social mobilitet og som hindrede konkurrence, for konkurrence var skidt, for man kunne udkonkurrere hinanden det var ikke godt, så derfor sikrede staten for eksempel de prissatte sådan noget som fødevarer og forskellige typer håndværk. Der var en lovgivning om, hvad ting måtte koste, så man ikke udkonkurrere hinanden. Og man kan sige det amerikanske er jo et totalt opgør med det. Og da vi her i Danmark får en grundlov af 1949, der gør vi jo fuldstændig op med det her Stands system så også efter 1849 Er enhver jo reelt sin egen lykkes i Danmark. Og det er jo idealer fra den amerikanske uafhængighedserklæring, også fra den franske revolution, som ganske vist bliver tilbagerullet Ret hurtigt efter Napoleon... men det er de tanker. Det er simpelthen tanker, fra den amerikanske uafhængighedserklæring, der kommer tilbage til Europa og jo er fuldstændig gængs latin i Europa i dag, hvor vi hylder de samme idealer faktisk som i USA.

Det der er det interessante her Det er faktisk den måde, amerikanerne er jo nogle gange når man fortæller dem det, så kan de nærmest ikke få sig selv til at tro på det. Men realiteten er faktisk, at den måde, vi har bygget vores samfund i Danmark. Hele det her omkring velfærds strukturen, det sociale sikkerhedsnet og nogle af de ting, jeg nævnte før. Det gør faktisk, at den amerikanske drøm som begreb har langt bedre muligheder for faktisk at blive realiseret i Danmark, end det har i USA. Der er en langt større grad af social mobilitet i det danske samfund på grund af den måde, vi har bygget vores samfund omkring velfærd og så videre, end der rent faktisk er i USA. De her historier som for eksempel om Clinton, før vi hørte Steve Jobs indledningsvis jamen jo

jo de er der, men det er undtagelsen. Der er til gengæld rigtig mange, stadig flere. Sådant som USA er ved at knække over social, politisk og økonomisk i de her år, som gør, at... Vi, de elsker at hylde dem når de kommer, men som du selv siger, det er undtagelser. Det er ikke så tit, at vi ser en Steve Jobs. Det er ikke så tit, vi ser politiske super begavelser som Clinton og Obama.

I dag er det amerikanske samfund er voldsomt mere nu ikke delt i stænder. Men det er et Voldsomt klassesdelt samfund for eksempel i forhold til. Det er vel et af de mest ulige, de mest ulige samfund i verden.

Ja, og det der begynder at opstå nu. Der hvor hele begrebet det man kalder for working poor, det vil sige det folk, der faktisk fuldtidsbeskæftigede i USA, men alligevel lever under den officielle fattigdomsgrænse og man kan sige det her med at nærmest ikke have til dagen og vejen. Det har man set gennem mange, mange år i USA også. Tilbage i gammel tid var det heller ikke usædvanligt, at man fandt folk, der kæmpede med at få enderne til at mødes. Det, der bare er forskellen i forbindelse med den amerikanske drøm og den her klasse situation i USA, er nu, at apropos hvad vi talte om i begyndelsen af programmet. Det, der kommer til at ske nu, er, at de folk, der måske var villige til at ofre deres egen tilværelse og knokle sig selv ned under brædderne, for at de så kunne se, at det gavnede deres børn eller sidenhen deres børnebørn. De kan se det modsatte. De kan nu se, at det ser håbløst ud, det hjælper ikke. Ligemeget hvad de gør, så kommer de ikke fremad. Det hjælper ikke noget, at de knokler sig selv nærmest halvt fordærvet, fordi deres børn bliver ikke noget højere op i sociale sammenhænge, end de selv gør.

Peter du rækker hånden op?

Og dermed er USA pludselig havnet i det gamle traditionelle feudale europæiske system, hvor nemlig hovedparten af befolkningen var working poor altså hvis vi tager sådan noget som her i Danmark. København for eksempel omkring år 1800. Da skønner man, at 75 procent af befolkningen var under fattigdomsgrænsen. De var working poor. Så lang tid de havde et arbejde. Så gik det lige, mistede de det, så de færdige.

Og det var derfor, at vi kunne se i 2016 Konteksten, da Trump han pludselig traskede ind på den politiske scene, og han startede med at sige Den amerikanske drøm er død. Og der var en masse vælgere rundt omkring i delstaterne, især inden i Rust bæltet.

Ja det var specielt working poor, det var netop der hvor han kunne sige til dem. Den amerikanske drøm er død og folk stod og sagde Ja, det har han ret i, fordi de kunne ikke se, at den amerikanske drøm nogensinde ville blive til virkelighed, hverken for dem eller for deres børn eller for folk i deres lokalområde. De kunne bare se jamen, her går det rimelig skidt for at sige det mildt. Vi står i en by, hvor vi engang havde mine, den mine er nu lukket, og vores ejendom de har mistet så meget værdi så vi kan ikke sælge den uden at vi går bankerot. Hvad er det for noget med den amerikanske drøm? Vi har godt nok svært ved at få øje på den og så da Trump Han begyndte at snakke om, at den amerikanske drøm var død, og nu vil han gøre Amerika stort igen, som han jo brugte Udtrykket i øvrigt tyvstjålet fra Reagan men lad nu det ligge. Det gør så bare, at der er rigtig mange, især dem, der ikke har specielt højt uddannelsesniveau, som begynder at stå og sige det er da rigtigt. Han har fat i noget, og det var derfor, han fik så stor medvind, som han gjorde og endte med at vinde præsidentvalget i 2016.

Nu bliver det næsten til en Bruce Springsteen sang. Peter Henningsen du skal lige forklare mig, en ting vi snakker om det her med, at Danmark i virkeligheden danske samfund i virkeligheden er mere fleksibelt. Hvorfor er det, det udvikler sig på denne måde? Hvorfor er det, Danmark bliver sådan mere...

Det kan man selvfølgelig diskutere langt og længe... Men altså, jeg vil jo nok påstå, at det er den helt store forskel. Faktisk i meget store dele af Europa er socialdemokratismen, som i år kommer ind i starten af det tyvende århundrede og egentlig forener de bedste sider af socialismen med de bedste sider af kapitalismen og derfor jo var kommunisternes allerstørste fjende. Det var Socialdemokraterne, for de ødelagde hele den grandiose plan om arbejdernes overtagelse af verdenssamfundet ... velfærdsstaten har simpelthen... fordi socialdemokratismen har taget det bedste af Begge verdener har skabt den her mulighed. Der er en ting, vi skal huske på, og som man måske ikke tænker så meget over. Det er, at den velfærdsstat, vi har i Danmark, det er det, man kalder den universalistiske velfærdsstat, hvor vi alle sammen over skatten betaler til, at alle får del af goderne. Det kan skabe problemer med indvandring, ååhh der kommer masser folk et andet sted fra og Nasser på det danske samfund. Det skaber problemer. Det problem har man ikke i USA. Det er et traditionel indvandre samfund. Man kan godt tage alle mulige ind, fordi de Nasser ikke på nogen, for man skal selv betale forsikringerne ved kasse ét. Så det har også noget at gøre med, hvad vi kommer fra. Og vi har. Vi er jo ikke vant til indvandring traditionelt set her i Danmark, så

vi står overfor nye problemer, og derfor er det også politiske røster, der var fremme om, at vi skal skifte den universalistisk velfærdsmodel ud med en forsikrings model som i USA for at komme ud over de her barrierer. Og det er jo sådan set, det er en anden diskussion en den anden Men nok så spændende.

Ja fordi man har set nogle gange Anders Agner i USA, at man har prøvet at indføre nogle af de Her velfærds lignende ordninger, man har New Deal i trediverne. Man har great society med Lyndon B Johnson der kommer med kampagner. Man har, man har Clinton, der forholdsvis forgæves prøver at gøre noget i 90'erne arbejde så Obamacare her. Og hver gang der giver det enorm politisk modstand i USA og noget man kan bruge utroligt mange tid og ressourcer årene efter. Og hvorfor?

Jamen prøv at tænke dig i forhold til en mand som folk der hører programmet Her har stiftet Bekendtskab med både 16 og så igen i 2020 det er Bernie Sanders - stiller sig op og siger Jamen ... han siger aktivt på den amerikanske kandidat debat scene. Vi skal kigge på lande som Danmark, og det er netop det her med, at du begynder at se nu, at det knækker. At det her er med, den amerikanske drøm. Det sker jo ikke for os i særlig høj grad. Så begynder især de unge mennesker, også at tænke på at sige, Hvorfor er det egentlig, at vi bare skal hænge fast i det her? Hvorfor skal vi ikke have lov til at stige i graderne? Hvorfor er det, vi skal hænge i den sociale hængedynd? Hvorfor kan vi ikke prøve at folde vores potentiale ud? Hvorfor kan vi ikke gøre det bedre? Hvorfor er det for eksempel, at vi ikke kan få adgang til uddannelse?

Men det jeg også tænker på er, hvorfor er der ligesom en automatreaktion i det amerikanske samfund? At hver gang man ser de her ordninger, så er det ligesom bare at trykke på en knap, så er halvdelen af landet imod.

Det kommer tilbage til det Peter snakkede om før med den helt grundlæggende friheds idé, som amerikanerne har, det er et af de mest definerende begreber for at forstå, forstå den amerikanske selvforståelse er det her med den personlige frihed - at være sin egen lykkes smed, og dette det med, Du skal ikke blande dig i noget som helst. Jeg kan klare mig selv.

Det er på alle niveauer og det, der er interessant, at huske på, hvad det her angår. Det er altid i en politisk debat, at nuancer altid den første ting, der forsvinder, og det kommer altid til at ske her, også, hvis man ... Hvad med at vi lavede en lille justering omkring

noget omkring uddannelse? Hvad nu hvis vi gjorde det med sundhed lidt mere udbygget så vi skabte et lidt større grad af sikkerhedsnet. Straks i det øjeblik, der så på den anden side er nogle der råber: Aldrig i livet. Det er indskrænkende af mine amerikanske frihedsrettigheder. Så går det på grund. Det har været sådan i USA i årtier, men måske allermest sat på spidsen i de, I de forgangne 10-12 år, hvor Washington dybest set har været en stor gang dysfunktionel mudder kamp.

Vi skal heller ikke glemme, at det er en forholdsvis ny situation for USA, og det har jo noget at gøre med overgangen fra industrisamfund til videnssamfund.

Industrisamfundet behøvede man ikke en uddannelse. Det var sådan rå arbejdskraft, det havde man brug for i det amerikanske samfund. Derfor kunne enhver faktisk arbejde sig hårdt frem ved samlebåndet og tjene penge. Men i og med at man skifter til et videnssamfund, hvor man har brug for højere uddannelser, så kommer problemet, fordi i USA skal du selv betale for den. Og det er heller ikke ligegyldigt Hvilket universitet du så gået...

Og i USA kunne du gå ud i din garage, Apropos Steve Jobs og opfinde et eller andet, - men det kræver jo du er ret genial, det kan du heller ikke i dag, Det kræver meget af uddannelse og den der ikke fri adgang til USA. Det er der i Danmark, og det er også derfor problemerne optræder her i løbet af de sidste 20 30 år og nok vil blive endnu større kraft fremover.

Da vi jo, da videnssamfund nok er kommet fra at blive et godt stykke tid.

Kunne man forestille sig. Anders?

Der er én ting, som måske er værd at tage med her til sidst. Det er det i forhold til, hvordan den amerikanske drøm er i Danmark. Jamen, det er lige så meget det der med, at hvis vi har succes i Danmark, så den måde vi tænker det, det er det naturlige ultimative sted, hvor vi så skal tage vores produkter. Hvis man vil lave en virksomhed, der går godt eller lavede et album, som sælger en masse plader, eller hvad det nu kan være eller en film hvor man tænker hold da op. Jamen så skal den til USA Den skal ikke nødvendigvis til alle mulige andre steder, den skal til USA. Jeg vil bare konstatere i al stilfærdighed, at det ikke uden grund at tit, når man skal finde det tegn der skal symbolisere, at noget er en succes. Det er dollartegn. Et meget godt sted at slutte at selv for danskere, så er drømmen stadigvæk at klare sig stort i USA. Det var Made in America, når USA forandrer Danmark.

Programmet her var produceret af Kiss content fra Loud og Nationalmuseets medie Vores tid. Tilrettelægger og producer Tom Carstensen Christina Fabrin hedder Jeg og jeg har speaket. Lasse Charli Pedersen var vært og redaktør.